

o. D. L. 20 Lluçmas P. e.

Any V.--Núm 119

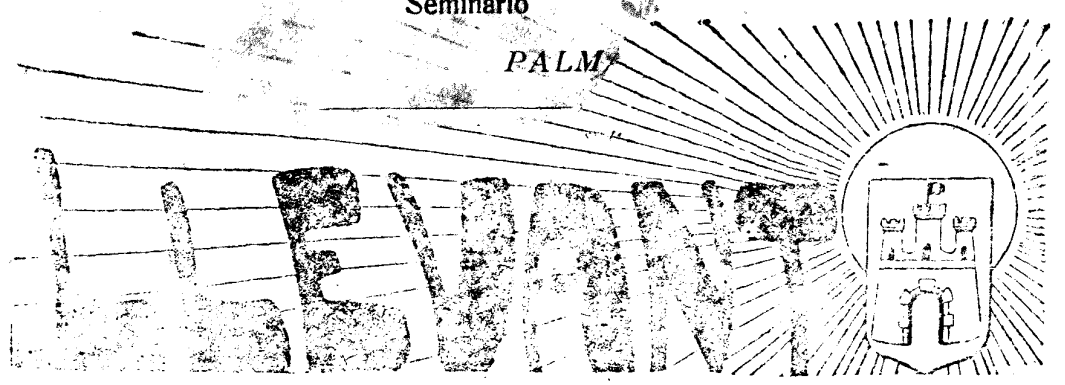
Seminario

PALM

PREUS

Artá Un trimestre	0'75
A fora any	4'00
Al Extranjer id.	6'00

Número solt
0'15 cts.

QUINZENARI CATÓLIC MALLORQUI

Artá 15 d'Agost de 1921

PER DEU I PER MALLORCA

Redacció i Administració
Quatre Cantóns, 3

El Problema Escolar

Altra vegada, vetnostaquí davant aquest problema, la solució del qual fa tants d'anys que demanam i se fa de cada dia més urgent, però que no obstant no arriba.

De que es precis resoldre'l, ja ningú heu dupta, molt més ara que degut a una serie de circumstancies impensades estan abocats a un vertader conflicte per donar local an els mestres nacionals. Fins ara, si be eren defectuosíssims, teniem locals escolars. Dins un any tal volta no'n t'n lrem, ni bons, ni dolents.

Anem a veurer-ho.
Per dur a cap el projecte de l'obertura d'una plassa entre els carrers de La Puresa i Pe.lra-Piana serà enderrocada enguany mateix la costura o Escola de nines n.º 1, i per ara no se sap aont passar-la.

Per la imminent jubilació de la Sra. Salas que té el local de la costura dins sa propia casa, quedarà també sense local la Escola de nines n.º 2.

I segons notícies, s'ha donat ja avis oficial a l'alcaldia de que desde el Septembre de 1922 queda rescindit el contracte de lloguer del local de Sta. Catalina aont está instal·lada l'Escola de nins n.º 1.

De manera que dins un any nos faltaran tres dels quatre locals d'escoles nacionals qu'avui se tenen, i lo pitjor; no se sab com trobar tres locals aptes, ni fins i tot de mitjanes condicions.

Si fins i tot se fa difícilissim avui trobar cases per habitar families molt reduides, ¡quant més

difícil ha de ser trobar tres locals amb condicions per instal·lar-hi altre tantes escoles!

Fa pocs anys en la nostra campanya a favor de la resolució del problema escolar proposarem la compra de la casa n.º 5 del carrer dels Quatre Cantons *Cin Sopa* qu'encara que no fos el *desideratum*, reunia condicions per instal·larhi una escola graduada de nins. I doná tal resultat la nostra campanya que l'actual batle D. Andreu Femenias que allavors ocupava el carreg accidentalment, comprá la casa citada amb el fi expressat. Veurem el cel obert, el problema estava resolt. Mes ¡oh fatalitat! encarregat novament el batle major de trista recordança, torná vendre aquella casa, deixant insoluble el problema.

¡Oh si hagués estat presa en consideració aquella proposta que feu D. Pere Moragues contestant a l'*Encuesta sobre cuestiones municipales*, de que un batle no pogués desfer lo fet per l'anterior! Avui no mos veuriem en el cas que mos troban.

Mes, deixemnos de consideracions i anem al gra. Hi ha manera de sortir del pas?

Creim qu'encara que l'ideal sigui fer unes modernes escoles a les afores a càrreg del Estat, es aixó tant llunyá que no creim possible poder contar amb elles d'ns deu anys. Mirem la realitat i veurem que després de molts anys de parlar-ne, de sol·licitar, de posar influencies fortíssimes etc, etc, no ehí ha dins Mallorca cap poble que tenga edifici-escola construít per l'Estat. ¿ An a que vé, idó, esperar?

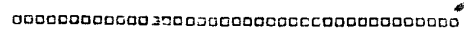
Qui ha de fer les escoles es el Municipi. I el d'Artá pot fer-les si hei ha voluntat. A prop de la vila se poden trobar trasts grans i ben situats aont s'hi podrien immediatament aixecar dues o tres sales-escola de planta baixa que servrien per l'escola graduada de nins amb l'idea de fer dins pocs anys les demás dependencies que se precisen. Així se tendria la part de nins resolta i ja no seria llavors tant difícil resoldre la de les nines perque se podria utilitzar per elles l'actual escola de La Sala.

Mes, si no se vol acudir an aquesta solució que creim la millor, se'n te un altre que's idea del actual batle ja citat. Com se dispón d' una área considerable als voltants de la Sala per la compra d'algunes cases ja feta, i d'altres que s'en podrien comprar, se podria aixecar un pla damunt aquest solar i construir per de prompta una escola o dues i amb una que s'en té ja, que s la n.º 2, amb poc gast se dispondria per de pronta de locals aptes per les escoles de nins.

Es també aixó una solució, encara que no tan eficas, per quant faltarien allavors dues escoles de nines que ja son més difícils de trobar.

Peró sigui una, sigui l'altra venguen solucions prontes perque el cas es d'urgencia.

A. F.

Aquest periódic está subjecte a censura esglesiástica.

PER "MANACOR"

Si cap dupte podíem tenir de que fos ver que a Manacor existia un llevat d'apassionament contra la nostra vila mos ha cerciorat de que ehi es, la contestació que mos fa el setmanari "Manacor" en son darrer número. Alló de "*apreciamos mucho a la villa hermana*" i de que "nos duele en el alma de que en pleno siglo XX se la obligue a vivir bajo un régimen de señores feudales y que feudatarios y siervos sean, los que podrían redimirla y encauzarla" sabem lo que vol dir. Sabem ben be que signifiquen aquestes frases de conmisericòdia, de plany d'aquesta pobreta gent artanenca que an els ulls dels de "Manacor" va tres sigles atrassada.

¡Oh bona gent de la ciutat veinada!

No podeu calcular lo molt qu'estimam els vostros desitjos de que mos redimiguem i els vostros esforços per rompre-mos les cadenes i treurer-mos *l'infamant jou*. Però volem que sapiguen, bona genteta, que no mos xupam es dit; que coneixem be la *llibertat* de que voltros gosau i que aquest *feudataris* i *sirvents* de per aqui no l'anyoren gens a la vostra deslliurança. Aquí mos aconhortam en esser dirigits (no *manats com esclaus*, entenguem-nos,) per prestigioses personalitats que davant de tot posen la justícia i la caritat cristianes que demostren amb obres, no en paraules; que en el llibre de la seva vida política tenen plenes les planes del *Haver* de sacrificis personals i pecuniaris de tota classe a benefici de la població; que saben sacrificar-se amorosament tant pel qui segueix políticament al seu costat com pel qui els-e sigui noblement contrari; que vetlen sempre pel be de la nostra vila i per son engrandiment treballen; i finalment que se'ls-e troba sempre disposats a secundar tota empresa beneficosa per la població. Si en aixó els de "Manacor" los deis *caciques i señores feudales*, noltros cridam que visca aquest caciquisme i feudalisme i que durin per mots anys. I sobre tot al veure com sempre va polent la nostra administració municipal, pot sempre pagar corrent les càrregues proviucials i li queda encara bastant per millores, no sentim enveja per les petites ciutats *netes de cacics i senyors feudals* que no poden veure aixugat el deute provincial i aont tret d'alguns batles de bona fe, tots els demés que han duita la vara d'una vintena d'anys an aquesta part han fet duptar els seus subordinats de la seva recta administració quant al acabar la batleria les veuen riqueses qu'abans no disfrutaven. ¡Fia-

vos-ne, idó, d'aquests municipis nets de *cacics i senyors feudals*, aont el poble troba tant de motiu de murmuració! Al manco d'aixó n'estam ben nets en la nostra vila.

Amb lo demés del seu article de mostren els de "Manacor" no haver sabut entendre el meu per quant creuen haver vist destilar "amarga saña" contra ells i que defensam lo indefensable. No. senyors, no. Res mos mogué contra voltros, sino unicament contra l'enveja i rencor que traspuen les vostres queixes contra la Companyia que de rebot mos feren a noltros i contra els fets particulars que retreyem i que voltros no negau. Com tampoc no negarieu que del vostre article se dedueix que les Coves d'Artá no tenen fama real sino la que les hem volgut donar, i en canvi la tenen les de Manacor. Vol dir trobau que aixó no dona motiu a tot artanenc patriota per protestar contra tan falsa suposició? Mai mos hauriem atrevits a despreciar les vostres Coves, i voltros amb el *grau amor* que teniu pels pobles veinats vos atreviu a voler rebaixar l'importancia de les nostres.

Mercés, pel gran amor que mos demostrau, senyors de "Manacor"; mentres mos estimeu tant com deis, no vos podem tenir malavolensa, com tampoc mos deixarem arrastrar a sumar-nos a la injustificada campanya que feis contra la Companyia de ferrocarrils a la que noltros no tenim sino motiu d'estar agraits.

Tot alló de que podria fer molt més, qu'els materials seus son més o manco defectuosos, qu'encara no tenen per tot les cadenes posades, que les ximencyes son així o son així, son futilses i al retreurer les no demostrau sino despit que no podeu ocultar.

I sinó, ¿perqué cap manacorí havia fet mai reclamacions de tal classe en tant de temps com fa que veieu arribar el tren a la vostra ciutat amb idèntiques condicions que actualment?

¿Com és que heu esperat, justiment quant terminada la línia d'Artá heu cregut que la nostra estació de terme restara un poc d'importancia a la vostra, que ara es de pas? Perque no les feieu fa cinc anys a tals reclamacions. I segons voltros, heu feis perque mos estimau tant. No son proves veres d'estimació aquestes que mos dau. ¿Sabeu com mos n'haurieu dades? Prenguent un bon caramuli d'obligacions quant se feu el projecte de la nova línia a fi de que prest pogués esser una realitat aquell projecte. ¿I mos sabríeu dir quantes mils pessetes vareu pendre els de "Manacor"? Amb aixó si que hau-

rieu demostrat que mos estimaveu, perque ja sabeu que *pruebas* son amores que *no buenas razones*.

Creim que heu errat el camí, germanets, tant per demostrar que *apreciáis mucho a la villa hermana*, com per conseguir que la Companyia millori. Creim que aqueixa fins avui ha fet lo que bonament poria en les crítiques circumstancies del temps passat; però que si algún defecte ehi ha en el material, o si alguna millora veieu que ella podria dur a cap, millor hauria estat amb bones paraules, sense estridencies, i amb raonaments sólits entrevistse una representació de l'opinió comarcal amb la Junta mateixa de la Companyia i formar plegats els projectes factibles que anirien desenrotllant a mida que les circumstancies li permetessen.

¿No creis aquesta mida de més eficacia?

Bono, germanets, dispensau de l'enfado.

Flama

XX

"Joventut Mallorquinista"

A la Ciutat de Sóller, engendredora d'animes privilegiades, bressol de famosos poetes, novel·listes, pintors i musics, ha nascut una novella agrupació d'aimants de Mallorca! Una part del jovent que forma la Congregació Mariana ha constituït una Secció que han anomenat "Joventut Mallorquinista" la qual ha comensada la seva tasca amb un acte inaugural que ha revestida extraordinaria esplendidesa tant pels parlaments que se pronunciaren com per les adhesions que se rebren.

En tots el discursos i treba'ls que s'hi pronunciaren o lletgiren hi vibrà amb la més càlida intensitat l'amor inquieta a les coses nostres, a l'esperit, llengua, caràcter i costums de Mallorca que per esser nostres mereixen la més alta estima de tots els mallorquins.

Son president En Miquel Marqués en son encés parlament glosant la *Patria*, tengué la amabilitat que agram com se mereix, de copiar fragments del article que sobre el mateix tema publicarem a la primeria de l'any passat, i reclamà el concurs de tothom per la restauració de la nostra llengua i la grandesa de la nostra regió usant el lema del nostre periodíc: *per Deu i per Mallorca*.

Anunciaren els demés oradors l'inmediata implantació de una Escola de Gramática Mallorquina com a primera passa per seguir després

en classes d'Historia i Literatura mallorquines com igualment, organitzar aplecs patriòtics en diferents Ciutats i pobles de la nostra Illa per despertar l'esperit patriòtic entre tots els mallorquins.

La tasca que se proposa aquesta simpàtica "Joventut" es gran i noble i segurament seran grans els fruits que colliran, i en son treball obtindran ben segur la col·laboració de tots els qui senten en son cor el mateix sentiment d'amor a la patria.

Continu els bons sòl·lics amb la nostra humil però ferventa col·laboració en lo que de la nostra part estiga.

LLUCH ARDENT

La Festa de Sant Salvador

Els dies senyalats en el programa que publicarem en el darrer n.º se celebraren les festes qu'anyalment el poble dedica a sos titulars La Transfiguració i la Verge de St. Salvador.

Suposat que tant poc feia que havien passades les extraordinaries festes de l'inauguració del ferrocarril, el públic no mostrà grans entusiasmes per això no revestiren la solemnitat que s'acostuma donar-les.

El programa se cumpí; ademés s'amollaren focs el darrer vespre sense estar anunciats; vengueren alguns trens extraordinaris que portaren bastanta gent externa i així mateix se feu festeta.

En el refresc que se feu el dia de Sant Salvador a La Sala després del Oïci, el batle repertí an els concurrents un exemplar a cada un de follet que ha fet imprimir l'Ajuntament de les Biografies de l'Exm Sr. D. Rafel Blanes Massanet i de son fill D. Rafel Blanes Tolosa escrites i llegides per D. Josep Sureda Massanet en les festes del ferrocarril. Segons feu constar el batle, poden demanar-ne un exemplar totes els artanencs an a qui interesi, que s'els-e regalarà.

Que l'any qui vé sien més entusiastes.

¡Un homo mort!

El dia vuit d'aquest més quant arribava el tren de les sis donave uns ciutols esglayosos devers *Es Romagueral*, s'el ve que s'aturava i al punt ja correu la notícia de que havia mort un homo. Efectivament el sen Pont de Na Moma estava allà all'argat agonisant, amb les cames tayades. Segons diuen tenia les facultats trastornades i a consecuencia d'una malaltia que sufria estava molt concirós i com avorrit. Anava per sobre la via i quant el tren l'avisava repetidament perque sortís de sa via

no volgué o no pogué fer-ho, la qüestió es que aquest l'enclogué Un sacerdot que venia amb el tren li prestá els ultims auxilis espirituals i poc després el jutjat se feu càrreg d'aquell homo que era ja cadavre.

Deu l'haja perdonat.

CRÓNICA

DEL TEMPS—Verament fa un temps calorós a carta cabal. Tothom convé en que feya molts d'anys que no havia fet un estiu tant fort com aquest.

D'AGRICULTURA.—A molts de punts ja s'ha acabat de batre. Ara s'espolsa metles que no a bunden gaire. Van a rotlos. De garroves n'hi haurá bona anyada. Fruita n'hi ha poqueta, per aixó va caríssima. També hei va, l'ortolisa, encara que abunda més. Tot obeeix a la carestia general.

ESTAT SANITARI—Vertaderament estam en una época dolenta de tot. L'epidemia de febres gástriques s'es anada estent de manera que son moltíssims els malats, alguns amb tífus de molta gravetat. D'aquesta malaltia morí sa fia d'en Tomeu Comuna na Margalida de 20 anys d'edat i una altra jova de quinze anys fia d'en Porret o Rabassó de darrera es Convent. Al escriure la Crónica ha rebut el Sant Viatic Na Maria Brunet (a) Not.

Deu hi assistesca.

DE VIATGE.—El dia 6 del corrent mes se despedí el nostre amic D. Antoni Esteve Blanes amb la seua esposa, per anarsen a Mayaguez, Puerto Rico, aont té la residència. Deu les dó bon viatge.

AQUESTS ATLOTS!—Convé que durant les vetlades s'extremi la vigilancia i no se permetin pels carrers de la vila aquestes guardetes d'atloteus menors que no fan més que fetxanderies.

PRESSUPOST.—L'Ajuntament ha acabat i remés a la aprovació del Governador el pressupost extraordinari en el que van consignades cantitats importants per les millores en projecte.

LA NOVA PLASSA.—Els vehinats dels carrés de La Purresa i Pedra Plana, están ja com a esverats per lo que s'estorben a arrasar les cases aont s'ha de construir la Nova Plassa. No hi ha que tenir impaciencia. Tot vendrá en esser hora.

SOLDATS CRIDATS.—Amb les males noticies que del Marrroc vengueren, foren cridats amb urgencia cap a incorporar-se a sos respectius retgiments els soldats que disfrutaven llicencies. Amb aquest motiu la familia s'alarmá un poc i molts n'hi hagué que ja no feren les festes amb tranquilidat.

SERVICIO DE CARRUAJES

DE

BARTOLOMÉ FLAQUER (A) MANGOL

A todas las llegadas del Ferrocarril hay coche que parte directo para Cadepera y Calarratjada y de estos puntos sale otro para todas las salidas de tren.

Hay también coches disponibles para las Cuevas y viajes extraordinarios.

AGENCIA DE TRANSPORTES

Se sirven encargos para Palma y Estaciones intermedias.

PLASSETA DEL MARCHANDO.

SE VEN EN BONES CONDICIONS UN ESTABLIMENT D'IMPORTANCIA

Informaràn en aquesta dministració.

GRANDES ALMACENES

San José

DE

Vda. Ignacio Figuerola

HOY, COMO NADIE

detalla en precios, esta casa, todas las

GRANDES NOVEDADES

Únicos almacenes que tienen en grandes existencias

**TODO LO QUE SE REQUIERE PARA
VESTIR Y CALZAR**

y que venden más barato que nadie

Teléfono 217

I

Precio fijo

ESTA CASA NO TIENE SUCURSALES

La Fonda Randa, de Esteva

Carré de Palma, 48 — ARTA

S'ES OBERTA FA POC. TOT ES NOU
I LLAMPANT. SERVICI ESMERADISSIM

Prontitut

SEGUREDAT I ECONOMIA

Ensaïmades i panets

En lloc se fo ben millors que a la

PANADERIA Victoria

ES FORN NOU

D'EN

Miquel Roca Castell

A sa botiga heu trobareu sempre pans, panets,
galletes, brioixes, collets, i tota casta de pastisseries

TAMBE SE SERVEIX A DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DESPIAIG Carrer de Palma 3 bis. ARTA

¡¡UEPI!!

A més bon preu que ningú compra carros
carretons en qualsevol estar estiguen mestre

Gabriel Carrió

(a) FUYA DES QUATRE CANTONS

Gran establiment d'en **Miquel Garau** Centre, 3-Artá

Sempre, Sempre, deerreres novedats en MERCERIA ● Extens surtit de PERFUMERIA

COLMADO

AMB CONSERVES DE TOTA CASTA

Representant dels licors de la casa MORENO amb el seu aere litat

Anís Miramar

Máquinas de casi SINGER al contat i a pagues

No deixeu de visitar-lo amb la seguredat de que quedareu amb ganes de tornar-hi